

Soljóðandi yvirlýsing er send Sosialinum:

Tørvur á einum socialistiskt grundaðum politikki

Í døgnum 1. og 2. august 1981 helt FS (Føroyskir Sosialistar/FRAMIN) stevnu í Vestmanna. Á stevnuni, har umboð fyrri deildir felagsins luttóku, vórðu víðgjörðir høvuðsspurningar í føroyska samfelagnum, eins og í heiminum annars.

Stevnan staðfesti, at felagið í farna ári er munandi styrkt og hevur gjørt seg galdandi á nógvum økjum. Útlitini fyrri víðari framstigum eru góð og stevnuluttakarnir vóru samdir um, at felagið skal styrkjast og virkisóki tess víðkast.

Á stevnuni vórðu víðurskiftini hjá arbeiðandi fólkinum serliga gjølla víðgjörð.

Høgraágangurin hóttir arbeiðandi fólkið

Arbeiðandi fólkið í Føroyum og um allan kapitalistiska heiminn er í lotuni fyrri hørdum ágangi. Afturhaldið er farið í hernað ímóti vinnum rættindum og livikorum. Dømi um hetta siggjast nógvastadina. Í Bretlandi hevur konservativa-reaktionera stjórnin við tiltøkum sínum eitt vinnuloyssi arbeiðaraklassans, so at tað nú er eins og, ella størri enn í 30-árunum. Sama er í USA. Haraftrat hevur Reagan-stjórnin eisini strógt á at fáa ein hóttandi politik og eina vápnakappdubbing av grovasta slag.

Í Føroyum er kreppan valla í hæddini enn, men høgraágangurin er harðnaður munandi, og er sitandi landsstyri eitt konservativt, reaktionert styri, sum hevur sama endamáls og ætlan sum onnur høgrastýri.

Stevnuluttakarnir vórðu samdir um, at einasta leið kapitalvaldið sær í hesi støðu, er at seta tiltøk í verk, sum aftur kunnu fáa profittin upp og sum framhaldandi kunnu tryggja vald tess. Í hesum royndum kapitalvaldsins siggja við grundleggjandi rættindi verða skugvæð til viks- eitt nú rættin til arbeiði. Reallónin verður tryst niðureftir og fyrri at fígga ein gávustreymi til privata kapitalin skulu niðurskerjingar innan mentunar, skúla- og sosiala økið fremjast. Og tað er í hesi herferð afturhaldsins at privata spekuláttin skal stímbæst á einhvønn hátt. Ein

liður í hesum gávustreymi til kapitalistarnar er at handa teimum alment virksemi sum ber seg. Tyðuligasta dømið hevur verið slaktanin av úttanlandasíðingini hjá Strandferðsluni. At ein landsstýrismaður er fyrrv. stjóri í tí privata felag, sum »yvirtekur« innkoyrdu ruturnar, undirskar ber hvussu eirindarlest kapitalurin brúkar politiska vald sitt.

Fyri at tæna luttóvningin um hjá stórkapitalinum verður stóðið undir høvuðsvinninum máa burtur, og land okkara alt meira drigið inn í EEC. Ólógliga Natomilitariseringina er afturhaldið tilreiðar at fríða og brúka sum handilsvøru fyrri tusk.

Á stevnuni vóru eisini fakligir spurningar og stóðan á føroyska arbeiðsmarknaðinum til umrøðu.

Klassasamstarvið í kreppu

Stevnuluttakarnir vórðu samdir um at eitt veruligt alternativ til reformismuna og klassasamstarvshugsanina í føroysku arbeiðararørsluni ikki enn er tilstaðar.

Í framgangstíðunum í 60'um og 70'um høvdu reformistisku kreftirnar góðar møguleikar at fremja sín politik. Stóri framleiðsluvæðingur gjørdi at eisini arbeiðandi fólkið hevði munandi innøkuvæðing og frægari livikor. Reformistisku kreftirnar sóu í hesum framtíðina tryggjaða, í einum samstarvi millum klassarnar, við einum býti av stóðugt vaksandi framleiðsluúrlitnum.

Men búskaparliga kreppan hevur tikið stóðin undan hesum klassasamstarvspolitikki. Nú er ikki longur ráð til at øll kunnu fáa lut í »lagkøkuni«. Og borgaraskapið, arbeiðsgevararnir og afturhaldssamgongan hava tí sett sær fyrri, aleina at tryggja sín áhugamál og lata arbeiðandi fólkið gjalda rokningina.

Avleiðingarnar av kreppuni og afturhaldstiltøkunum hava verið arbeiðsloysi, stóðgur ella afturgongd í reallónini og perspektivleys umfordeling av virðinum í samfelagnum, frá arbeiðandi fólkinum til kapitalin, her serliga fiskivinnukapitalin, javnfró risastuðulsútrýðsl-

urnar á fíggjarlógini.

Móti hesum avleiðingum av kreppuni hevur arbeiðararørslan staðið veik. Reformistisku kreftirnar – Javnaðarflokkurin, Tjóðveldisflokkurin og fakligu leiðslurnar – eru nú í krepputíðinum ráða- og máttleysar og hópá undan afturhaldssamgongunum. Og sum vit m. a. søu tað við broytingini av dýrtíðarlóg-gávin, hava tær í ráðaloyssinum tikið til beinleiðis afturhaldsgerðir.

Veikleikar í arbeiðararørsluni

At stykin í arbeiðararørsluni er litil, avdúkaði úrlitini av sáttmálasamráðingunum til fulnar. Tey oyru í lónarframgongd, sum gjørdust úrlitið, muna onki móti prisgongdini, og talan verður sostatt um framhaldandi reallónar afturgongd. Tað var eisini talandi fyrri styrkina í arbeiðararørsluni, at heldur ikki á øðrum økjum varð vunnin nakad av týðningi.

Sáttmálasamráðingarnar og úrlitini vísu at arbeiðarafeløgini ikki vóru fer fyrri at »seta trumf« aftan fyrri krøvini. Hetta megnarloysi hevur ymsar orsøkir. Nakrar eru søguliga og samfelagsliga treytaðar. Men aðrar skulu finnast í fæðra fakliga politikkinum og víðurskiftinum innan fakfeløgini.

Fremsti veikleikin í føroysku fakfeløgnum er væntandi limaluttøkan og -ávirkanin í fakliga stríðinum. Eitt nú tá sáttmálakrøvini verða sett upp, tá samráðingarnar fara fram og tá úrlitini skulu gerast upp, er ógvuliga langt frá liminum til leiðslu. Hóast tað mest naturliga hevði verið at krøvini blivu skapt, at heim einstøku arbeiðsplatunum, hevur tað aloftast verið so, at nevndirnar einsamallar ella ein skjótt innkallaður limfundur hevur gjørt hetta arbeiði. Veikleikin í tí fæðra fakliga politikkinum vísir seg eisini í tí jankaslaga »nei« frá leiðsluni í FA til sáttmáluúrlitið. Hóast leiðslan í FA ikki tók undir við semingsuppskotinum, so gjørdi hon litið og onki fyrri at fáa undirteku fyrri sínu stóðutakan til uppskotið.

Ein annan høvuðsveikleiki í føroysku fakfeløgnum er

vantandi samskipan og eind í fakliga stríðinum. Sum nú er hava tey einstøku feløgini litlar skyldur yvirfyri stríðinum hjá hvørjum øðrum. Hetta vísir seg m. a. í sáttmálastríðinum hjá Prentarafelagnum, sum fekk loyvi at færa sitt stríð í einsemi og tí til fánýtis.

Stríðið um sjófolkið

Uppaftur eitt dømi um hvussu litið ment føroysku fakfeløgini eru, siggja vit í tí veruleika, at til fyrri heilt stuttum høvdu sjófolkið á farmaskipinum onki fakfelag. Men tíverri avdúkaði royndirnar at fáa skipaði víðurskifti á hesum øki enn eina ferð trupulleikarnar.

Tað vísir seg at vera møgulegt hjá umboðunum fyrri ein eindarskýggjandi politiskan felagsskap at finna sær eitt bráfrings frístað at spæla sær á. Umframt tann skaða hetta hevur alvt sjófolkinum, so hevur ósemjan um hvat sjófolkið skuldi organiserast gjørt tað møgulegt hjá afturhaldinum at gera munandi royndir at spjæða, soleiðis at broðrastrið gjørdist úrlitið, heldur enn stríð móti felags fíggingdunum, kapitalvaldinum.

Stríðið um organiseringina av sjófolkinum hevur eisini givið statsvaldinum ein møguleika fyrri uppleggjandi fakligar spurningar, eina uppleggjand og ein politiharðskap, sum øll rættshugsandi fólk harðliga mugu fordæma.

Luttakararnir á stevnuni vóru samdir um at bæði Føroya Fiskimannafelag og Sjómannafelagið hava ábyrgdina av hesi spjæðing-arstøðu.

Við at drála alt ov leingi við skipanini av sjómannaádeildini, og við onki at gera burtur úr upplýsingini um deildina, var FF í veruleikanum við at sleppa sjófolkinum upp á fjall. Ongin ivi kann vera út, at FF kann takka Sjómannafelagnum fyrri, at deildin varð skipað.

Aftaná at sokallaða »stríðslinjan« hjá OFML, sum bert inniheldur hitt eina orðið – »verkfalle«, var avvist í nógvum fakfeløgum, leitaði felagið sær upp nýtt mið og royndi at skapa sær eina stóð millum sjófolki. Eisini var hetta ein roynd hjá OFML at fremja

alla ni som känt er »lurade«, vi har registrat oppet och jag skall ge klara upplysningar till er alla.

En sak vet jag att prästen som under många år räddat tusentals fattiga barn från svältdden, INTE lurade alla.

Lennart Johanson
Relationsavdelningen
Santiago, Chile

parolu sina »imóti einum feroyskum LO«.

Ódemokratisk og ávintýrs-politikkurin hjá OFML-leiðsluni í Sjómannafelagnum vísir seg tó skjótt at vera í mótskið við viljan hjá stórum partum av sjófolkinum. Hesir vildu ikki fara í eitt fullkomiliga ófyrirkeið verkfall. Sostatt rak leiðslan hjá Sjómannafelagnum limir sínar inn í Føroya Fiskimannafelag.

Stevnan ásaðandi, at hetta mál í dag tíverri er blivið eitt politiskt stríðsmál millum Javnaðarflokkin øðrumegin, og OFML og partar av Tjóðveldisflokkinum hinumegin. Hetta kann bert skaða fakliga stríðið hjá sjófolkinum og fakfelagsrørsluna sum heild.

Úrlitið av hesum klandri, er at tann sáttmáli, sum nú er fingin í lag, hevur stórar veikleikar, hóast hann er ein bati. Veikleikarnir eru serliga víðv. arbeiðsloysi, yvir-tíðarskipan og sáttmálatíðarskeið.

Vit mugu ásaðandi, at bæði reformistisk og eindarskýggjandi fakfelagspolitikkurin hava spælt fallit.

Uppmóti hesum má setast ein socialistisk grundaður fakligur politikkur, har atgerðareindarprinsippið valdar.

Ein annar fakligur politikkur

Á stevnuni varð víðgjört hvussu arbeiðararørslan á besta hátt kann brynja seg ímóti høgraáganginum, soleiðis at áløpin kunnu vístast aftur og stóðið leggjast undir nýggjum framstigum.

Klassatilknyti, demokrati og eind

Semja var um, at skulu tey neyðugu framstignini vinnast, so er fyrsta treytin, at fakliga eindin verður varðveitt og styrkt. Fakligu felagsskapirnar mugu stóðugt varðveitt um eindarfelagsskapir, har tað er klassatilknyti, og ikki partapolitisk áskoðan, ið er avgerandi.

Hetta merkir víðari, at tað skipanarprinsipið – atgerðar-eindin, sum sjálv fakfelagsrørslan er grundað á, verður respektað, men eisini framt út í æsir. Tá stig skulu takast, tiltøk setast í verk, so kevrur hetta eina demokratiska avgerð, við breiðari luttøku millum limirnar, og við respekt fyrri teim ymsu áskoðunum, sum finnast.

Ongin ivi er um, at ymskar fatanir eru av fakligum politikki. Hetta má tó ikki kunna færa til spreinging av eindarorganiseringini.

Tað sum ofta hevur merkt sokallaða »stríðslinju«-umboðini í teirra fakliga virki, hevur verið royndirnar at seta seg á leiðslurnar, fyrri at fremja egin politisk endamáls. Hetta hevur tó aloftast misneyðnast, og er orsøkin tann manglandi virðing fyrri realitunum. Ein »stríðslinja«, sum ikki er grundað á veruliga medvitnið hjá limunum, er í veruleikanum ein faklig linja, sum ber í sær tap.

Eitthvert fakligt arbeiði má grundast á virðing, fyrst og fremst fyrri limunum, enn eisini á virðing fyrri at ymskar áskoðanir gera seg gald-

andi og kunnu arbeiða saman.

Kreppan og uppgávarnar hjá arbeiðararørsluni

Kreppan og høgraágangurin áleggja fakfelagsrørsluni alstórar, og í mun til búð-áparligu framgongutíðirnar, eisini nýggjar uppgávar. Fyrst og fremst vernd ímóti fallanfallinum og tryggjan av arbeiðsplassum. Fán tann størsti vandin við kreppuni og besta amboðið hjá kapitalinum í royndunum at skerja lónirnar, er hóttanin um arbeiðsloysi. Tá arbeiðsloysið valdar, er tað lagamanni hjá arbeiðsgeverum at visa aftur øllum krøvum um batar. Tí má eitt høvuðskrav hjá fakfelagsrørsluni og arbeiðararørsluni annars, í lotuni vera kravið um ein arbeiðsloysis-trygging. Arbeiðsloysis-tryggingin er lutvist ein vernd ímóti óekonomiskari neyð undir arbeiðsloysi, men hon er eisini samstundis við til at minka um lónartýðið.

Arbeiðaraklassin eigur hvørki lut í, ella hevur ábyrgd av kreppuorøkunum. Kreppan stavar ikki frá øðrum lónum til arbeiðsfólkið, men frá sjálvri kapitalistisk skipaðu framleiðsluni.

Stríðið móti kreppuavleiðingunum kann tó ikki avmarkast til bert tað neyðuga fakliga stríðið fyrri at verðveita reallónina. Krøvini mugu eisini vendast móti gávustreymi, sum yvir fíggjarlógina fer beinleiðis í lunnarnar á kapitalinum, fyrst og fremst stórkapitalinum. Eins og stríðið má vendast móti antidemokratiska andanum á øllum økjum, sum afturhaldið roynir at sáða gjøgnum vald sitt yvir pressuni.

Fylking móti høgraáganginum

Ein framhaldandi búskaparlig kreppustøða fer at noyða kapitalvaldið og politisku umboð tess til at seta enn grovari tiltøk í verk, enn tey við hava sæð higartil.

Skulu hesi tiltøk vístast aftur, so gerst hetta bert við einari breiðari fólksligari fylking ímóti áganginum á livikori og demokratisk rættindi. Hóast ráðaloyssið yvirhøvur, so avdúkaði sáttmálasamráðingarnar tó eisini, at stórir partar av limunum í fakfeløgnum ikki goðtaka avleiðingarnar av kreppuni úttan at muta ímóti.

Henda verandi andstøða til afturhaldstiltøkini, sum hon m. a. kom til sjóndar í stóðutakanini til semingsuppskotið, er tað stóðið, sum byggist má á. Tað stóði, sum má útbýggjast og samskipast. Men fyrst og fremst mugu tey, sum í orðum segdu »nei«, í verki taka avleiðingarnar av hesi stóðutakan teirra.

Andstøðan fevnir um fólk við mongum ymiskum fatanum. Men við felags áhugamálum í stríðinum fyrri at vísa aftur ymisk av tiltøkum afturhaldsins. Tí verður kravið um at stríðast á atgerðareindargrundaðari so mikið meira átróðarlígi. At stríðast á atgerðareindargrundaðari merkir at ganga saman um teir spurningar,

Framhald á síðu 11